

Robert Rajczyk*

Komunikacja strategiczna jako narzędzie bezpieczeństwa informacyjnego Republiki Mołdawii

Strategic communication as a tool of the Republic of Moldova's information security

STRESZCZENIE:

Znaczenie komunikacji strategicznej w polityce państw systematycznie rośnie, co wynika zarówno ze wzrostu zagrożeń dla bezpieczeństwa informacyjnego, jak i z potrzeby kształtowania odpowiedniego wizerunku oraz marki (brandingu) państwa w perspektywie międzynarodowej. Celem artykułu jest analiza formalno-prawnych i instytucjonalnych narzędzi bezpieczeństwa informacyjnego Republiki Mołdawii w kontekście komunikacji strategicznej. W procesie badawczym wykorzystano metodę *desk research*, obejmującą analizę aktów normatywnych i dokumentów strategicznych wytworzonych przez organy władzy państwowej Mołdawii oraz analizę instytucjonalną działalności podmiotów odpowiedzialnych za realizację bezpieczeństwa informacyjnego.

SŁOWA KLUCOWE:

komunikacja strategiczna, bezpieczeństwo informacyjne, Mołdawia

ABSTRACT:

The importance of strategic communication in state policy is steadily growing. This is related both to the increasing threats to state information security and the need to shape an appropriate state image and brand in the international perspective. The subject of this article is an analysis of the Republic of Moldova's formal, legal, and institutional information security tools in the context of strategic communication.

* Robert Rajczyk – Uniwersytet Śląski w Katowicach, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2848-4775>, e-mail: robert.rajczyk@us.edu.pl

The research process utilises desk research, which analyses normative acts and strategic documents produced by Moldovan state authorities, as well as an institutional analysis covering the activities of entities responsible for implementing information security.

KEYWORDS:

strategic communication, information security, Moldova

Wstęp

Procesy komunikowania bezpośrednio wpływają na postrzeganie państw na arenie międzynarodowej. Państwa narodowe wykorzystują różne narzędzia oddziaływania w procesie komunikacji z publicznościami wewnętrzną i zewnętrzną dla realizacji swoich celów strategicznych. Celem artykułu jest zatem prezentacja rozwiązań instytucjonalno-prawnych, które są wykorzystywane do zapewnienia bezpieczeństwa informacyjnego Republiki Mołdawii i tym samym stanowią narzędzie jej komunikacji strategicznej. Z uwagi na lukę publikacyjną dotyczącą przedmiotowego zagadnienia w polskiej literaturze przedmiotu, przeanalizowane zostaną akty normatywne oraz dokumenty strategiczne wytworzone przez organy władzy państwowej Mołdawii. Dokonana zostanie również analiza instytucjonalna obejmująca funkcjonowanie podmiotów odpowiedzialnych za realizację bezpieczeństwa informacyjnego. W artykule uwzględniono ponadto stan badań teoretycznych zarówno nad komunikacją strategiczną, jak i bezpieczeństwem informacyjnym. Ramy czasowe niniejszego artykułu obejmują okres sprawowania urzędu prezydenta Mołdawii przez Maię Sandu do 2020 r. Polityczna agenda prezydent Sandu, która ponownie objęła urząd po wygranych wyborach powszechnych w 2024 r., dotyczy przede wszystkim integracji Mołdawii z Unią Europejską. Z tego też powodu Mołdawia stała się przedmiotem wrogiego oddziaływania politycznego, ekonomicznego i propagandowego ze strony Federacji Rosyjskiej.

Republika Mołdawii to państwo położone w Europie Wschodniej między Ukrainą a Rumunią, zamieszkałe przez 2,4 miliona obywateli, które ogłosiło deklarację niepodległości od Związku Radzieckiego 27 sierpnia 1991 r. Polityczna idea zjednoczenia z sąsiednią Rumunią, z którą Mołdawię łączy historyczna wspólnota językowa i kulturowa, jest obecna w dyskursie publicznym,

ale go nie determinuje¹. Istotną zmienną dla sytuacji politycznej Mołdawii i jej bezpieczeństwa narodowego jest natomiast funkcjonowanie w granicach państwowych Autonomicznego Terytorium Gagauzji oraz separatystycznego regionu określanego mianem Naddniestrza (separatystyczne władze w Tyraspolu używają nazwy Naddniestrzańska Republika Mołdawska – przyp. aut.). Zgodnie z prawem międzynarodowym Naddniestrze stanowi integralną część Mołdawii. Natomiast Autonomiczne Terytorium Gagauzji jest autonomiczną jednostką administracyjną, która posiada wybieralne przez mieszkańców tego obszaru władze regionalne. Wśród mieszkańców obu obszarów występują silne prorosyjskie identyfikacje polityczne, które kolidują z proeuropejskim kursem legalnych władz państwowych w Kiszyniowie. Wybory parlamentarne 28 września 2025 r. wykazały, że prorosyjska orientacja polityczna obejmuje ok. 30% społeczeństwa. Ludność rosyjskojęzyczna, poza Naddniestrzem oraz Autonomicznym Terytorium Gagauzji, dominuje w północnej części państwa, w okolicy Bielc – drugiego co do wielkości miasta Mołdawii. Z tego powodu, ze względu na prorosyjskie nastawienie znacznej części społeczeństwa Mołdawia podlega intensywnemu oddziaływaniu zewnętrznemu Federacji Rosyjskiej w sferze informacyjnej, politycznej i gospodarczej².

Świadomość zagrożeń wynikających z podatności na obce oddziaływanie propagandowe prorosyjsko zorientowanej części społeczeństwa została uwzględniona w systemowym podejściu władz mołdawskich do kwestii bezpieczeństwa narodowego. Obejmuje ono m.in. koncepcję bezpieczeństwa informacyjnego, strategię bezpieczeństwa informacyjnego oraz narzędzia ich instytucjonalnej implementacji³.

¹ Republika Mołdawii od czerwca 2022 r. formalnie ubiega się o członkostwo w Unii Europejskiej i posiada status państwa kandydującego. Mołdawia jest demokracją parlamentarną z jednoizbowym parlamentem oraz prezydentem i rządem jako organami władzy wykonawczej.

² M. Stănescu, *Understanding hybrid threats and their societal impact – Republic of Moldova case study*, „Land Forces Academy Review” 2023, vol. XXVIII, no. 4(112), s. 255–259.

³ Szerzej na temat rosyjskiego oddziaływania propagandowego i rosyjskiej dezinformacji w Mołdawii zob. E. Simanschi, *(Pro)-Russian (dis)information in Moldova: eroding vertical trust in Sandu and the PAS government?*, „Journal of Contemporary European Studies” 2025, s. 1–15, <https://doi.org/10.1080/14782804.2025.2500389> oraz M. Solik, J. Graf, *Russia as a hybrid threat to Moldova in the context of the Russian-Ukrainian war*, „International Politics”, s. 1–27, <https://doi.org/10.1057/s41311-023-00536-7>.

1. Komunikacja strategiczna. Ujęcie teoretyczne

Cristian Guerrero-Castro wskazuje, że komunikacja strategiczna to przeznaczenie zintegrowanych technologii komunikacyjnych do wykorzystania w realizacji określonych taktyk, operacji i innych elementów strategii narodowej w tej tzw. „wojnie percepcji”, której celem jest osiągnięcie wiarygodności i efektywności. Komunikacja strategiczna, zdaniem Guerrero-Castro, może być rozumiana jako działania *public relations*, których misją jest ułatwienie komunikacji z mediami, zdobycie zaufania, zrozumienia i wsparcia ze strony opinii publicznej⁴. Według Jespera Falkheimera i Matsa Heide, działania takie jak *public relations* czy komunikacja marketingowa stanowią podstawy komunikacji strategicznej⁵. Część autorów wskazuje jednak, że komunikacja strategiczna obejmuje całą komunikację, która jest istotna dla przetrwania i trwałego sukcesu, np. korporacji, rządów lub organizacji pozarządowych. Komunikację strategiczną definiują zatem jako celowe wykorzystanie komunikacji do osiągania celów strategicznych przez podmiot podejmujący działania komunikacyjne w warunkach ograniczonych zasobów⁶.

James G. Stavridis analizując serię działań z zakresu komunikacji strategicznej prowadzonej przez Departament Obrony USA, stwierdza, że komunikacja strategiczna to zdolność umożliwiająca realizację polityki państwa. Jego zdaniem, celem komunikacji strategicznej państwa jest dostarczenie odbiorcom rzetelnych i aktualnych informacji, które wpłyną na nich tak, aby wspierali cele nadawcy, przy uwzględnieniu specyfiki wynikającej z różnic kulturowych⁷.

W podobny sposób komunikację strategiczną postrzega Miroslav Mitrović, wskazując, że jest ona jednym z przejawów władzy państwowej i stanowi instrument realizacji interesów narodowych. Według Mitrovicia, komunikacja strategiczna może mieć charakter ofensywny lub defensywny, a jej głównym celem jest oddziaływanie na opinię publiczną i koncentrowanie

⁴ C. Guerrero-Castro, *Strategic Communication for Security & National Defense: Proposal for an Interdisciplinary Approach*, „Connections” 2013, vol. 12, no. 2, s. 31.

⁵ J. Falkheimer, M. Heide, *Introduction*, w: *Strategic Communication*, eds. J. Falkheimer, M. Heide, London 2018, s. 9–19.

⁶ A. Zerfass, D. Verčič, H. Nothhaft, K. Page Werder, *Strategic Communication. Defining the Field and its Contribution to Research and Practice*, w: *Future Directions of Strategic Communication*, eds. H. Nothhaft, K. Page Werder, D. Verčič, A. Zerfass, London 2020, s. 159–177.

⁷ J. Stavridis, *Strategic Communication and National Security*, „Joint Force Quarterly” 2007, issue 46, s. 4–7.

uwagi społeczeństwa na wartościach kulturowych oraz dostosowanie systemu politycznego poprzez „przeprogramowanie” kultury politycznej zgodnie z założonymi celami. Komunikacja strategiczna to zatem, zdaniem Mitrovića, zaplanowane i kompleksowe działanie podmiotu, którego celem jest osiągnięcie skutecznej i efektywnej interakcji z otoczeniem. Wśród form komunikacji strategicznej Mitrović wymienia propagandę, dyplomację publiczną i komunikację interesów (tym mianem określa on lobbying – przyp. aut.). Pozycjonując komunikację strategiczną w obszarze bezpieczeństwa narodowego, Mitrović podkreśla, że komunikacja ta pełni istotną rolę we wzmacnianiu tożsamości narodowej, a także zdolności do reagowania na współczesne wyzwania w zakresie bezpieczeństwa⁸.

Konstantinos Balomenos definiuje natomiast komunikację strategiczną jako serię systematycznych, trwałych i spójnych działań, które są prowadzone na poziomie strategicznym, operacyjnym oraz taktycznym. Jego zdaniem, pozwalają one na zrozumienie potrzeb komunikacyjnych docelowych odbiorców, zidentyfikowanie skutecznych kanałów komunikowania oraz promowanie idei i opinii. Jako główny cel komunikacji strategicznej Balomenos wskazuje zapobieganie, wykrywanie i ograniczanie lub eliminowanie konsekwencji zagrożeń hybrydowych w odpowiednim czasie⁹.

Oznacza to, że komunikację strategiczną można postrzegać jako całość działań z zakresu komunikacji społecznej o charakterze strategicznym i operacyjnym, podejmowanych przez państwo, mających na celu kształtowanie pozytywnego wizerunku w zewnętrznym otoczeniu informacyjnym i tym samym realizację jego interesów narodowych, w tym bezpieczeństwa informacyjnego.

2. Bezpieczeństwo informacyjne. Ujęcie teoretyczne

Bezpieczeństwo informacyjne, jak trafnie zauważa Piotr Potejko, stanowi „zbiór działań, metod, procedur, podejmowanych przez uprawnione podmioty, zmierzające do zapewnienia integralności gromadzonych,

⁸ M. Mitrović, *Determinants of strategic communication significant for national defense and security*, „Zbornik Matice srpske za drustvene nauke” 2019, issue 170, s. 179–194.

⁹ K. Balomenos, *Strategic Communication as a Mean for Countering Hybrid Threats*, w: *Handbook for Management of Threats: Security and Defense, Resilience and Optimal Strategies*, eds. K. Balomenos, A. Fytopoulos, P. Pardalo, Springer 2023, s. 371–373.

przechowywanych i przetwarzanych zasobów informacyjnych poprzez zabezpieczenie ich przed niepożądanym, nieuprawnionym ujawnieniem, modyfikacją czy zniszczeniem¹⁰. Według Przemysława Alkowskiego, bezpieczeństwo informacyjne to „stan, gdy jeden podmiot (w tym wypadku państwo) może (i czyni to) gromadzić, posiadać, a w razie potrzeby wykorzystać różnego rodzaju dane (będące swoistego gatunku informacją) do osiągnięcia określonego przez niego celu. Musi to się jednak odbywać w sprzeczności z bezpieczeństwem, odpornością na ingerencję innych podmiotów, które to znowuż mają interes w wejściu w posiadanie takich danych¹¹”.

Tomasz Aleksandrowicz wskazuje na szersze ujęcie definicyjne, zgodnie z którym bezpieczeństwo informacyjne oznacza „stan wolny od zagrożeń, rozumianych jako przekazywanie informacji nieuprawnionym podmiotom, szpiegostwo, działalność dywersyjna lub sabotażowa¹²”. Zdaniem Aleksandrowicza, zagrożeniami bezpieczeństwa informacyjnego są: „brak dostępu do informacji (pustka informacyjna); nadmiar informacji (szum informacyjny); dostęp do informacji fałszywej i dezinformacji; brak ochrony własnych zasobów informacyjnych; brak kontroli nad własnymi kanałami informacyjnymi¹³”. Zapewnienie bezpieczeństwa informacyjnego „wymaga od współczesnego państwa podejmowania działań zarówno obronnych, chroniących przez operacjami informacyjnymi i informatycznymi przeciwnika, jak i zdolności do prowadzenia własnych operacji informacyjnych, a tym samym odstraszenia potencjalnego przeciwnika¹⁴”.

Włodzimierz Fehler z kolei uwzględnia bezpieczeństwo informacji w definicji bezpieczeństwa informacyjnego, które postrzega jako „proces i stan w ramach których zapewniana jest swoboda dostępu, gromadzenia, przetwarzania i przepływu wysokiej jakości informacji (osiąganej przez merytoryczną selekcję), połączone z racjonalnym, prawnym i zwyczajowym

¹⁰ P. Potejko, *Bezpieczeństwo informacyjne*, w: *Bezpieczeństwo państwa*, red. K. Wojtaszczyk, A. Materska-Sosnowska, Warszawa 2009, s. 194.

¹¹ P. Alkowski, *Bezpieczeństwo informacyjne – zarys wybranych aspektów w kontekście problemu bezpieczeństwa państwa*, w: *Współczesne oblicza bezpieczeństwa*, red. E. Guzik-Makaruk, E. Pływaczewski, Białystok 2015, s. 90.

¹² T. Aleksandrowicz, *Bezpieczeństwo informacyjne państwa*, „Studia Politologiczne” 2018, vol. 49, s. 41.

¹³ Ibidem, s. 46.

¹⁴ T. Aleksandrowicz, *Zagrożenia dla bezpieczeństwa informacyjnego państwa w ujęciu systemowym. Budowanie zdolności defensywnych i ofensywnych w infosferze*, Warszawa 2021, s. 9.

wyodrębnieniem kategorii podlegających ochronie bądź reglamentacji, ze względu na bezpieczeństwo podmiotów, których one dotyczą”¹⁵.

Uwzględniając problematykę niniejszego artykułu, a także dla ustalenia pojęcia komunikacji strategicznej Mołdawii najbardziej użyteczna będzie definicja przytoczona przez Tomasza Aleksandrowicza, a zaproponowana przez Waldemara Kitlera, który bezpieczeństwo informacyjne traktuje jako „proces zapewnienia wolnego od zakłóceń funkcjonowania i rozwoju państwa, w tym władzy publicznej i społeczeństwa, podmiotów rynkowych i pozarządowych w przestrzeni informacyjnej, z jednoczesną ochroną zasobów i systemów informacyjnych przed wrogimi działaniami innych podmiotów lub skutkami działań sił natury i awarii technicznych, przy jednoczesnym zachowaniu zdolności do informacyjnego oddziaływania na zachowania i postawy podmiotów międzynarodowych i krajowych”¹⁶.

Owa zdolność do informacyjnego oddziaływania na zachowania oraz postawy podmiotów krajowych i międzynarodowych oddaje istotę ujęcia komunikacji strategicznej definiowanej przez Departament Stanu oraz Departament Obrony Stanów Zjednoczonych. Według amerykańskiej dyplomacji, komunikacja strategiczna to „[p]romowanie interesu narodowego i bezpieczeństwa narodowego Stanów Zjednoczonych poprzez zrozumienie, informowanie i wpływanie na zagraniczną opinię publiczną oraz poszerzanie dialogu między amerykańskimi obywatelami i instytucjami a ich odpowiednikami za granicą”¹⁷. Z kolei Pentagon traktuje komunikację strategiczną jako: „[s]koncentrowane wysiłki rządu Stanów Zjednoczonych mające na celu zrozumienie i zaangażowanie kluczowych grup odbiorców w celu stworzenia, wzmocnienia lub utrzymania warunków sprzyjających realizacji interesów, polityk i celów rządu Stanów Zjednoczonych poprzez wykorzystanie skoordynowanych programów, planów, tematów, wiadomości i produktów zsynchronizowanych z działaniami wszystkich instrumentów władzy narodowej”¹⁸.

¹⁵ W. Fehler, *O pojęciu bezpieczeństwa informacyjnego*, w: *Bezpieczeństwo informacyjne w XXI wieku*, red. M. Kubiak, S. Topolewski, Siedlce–Warszawa 2016, s. 29–30.

¹⁶ T. Aleksandrowicz, *Zagrożenia dla*, op. cit., s. 85–86

¹⁷ L. Young Joon, *Theorizing Strategic Communication in Parsimony from the U.S. government perspective*, „KOME – An International Journal of Pure Communication Inquiry” 2015, vol. 3, issue 1, s. 7.

¹⁸ Ibidem.

W tak naświetlonym kontekście teoretycznym rozpatrywane będzie bezpieczeństwo informacyjne Mołdawii w ujęciach formalno-prawym oraz instytucjonalnym. Opracowanie nie dotyczy zagadnień związanych z polityką bezpieczeństwa informacyjnego, bezpieczeństwem informacji czy też kwestiami cyberbezpieczeństwa. Zagadnienia te uwzględnione są w dokumentach strategicznych oraz działaniach planistycznych, ale ze względu na problematykę podejmowaną w niniejszym artykule zostały pominięte.

3. Aspekty formalno-prawne

3.1. Koncepcja bezpieczeństwa informacyjnego

Dokument zatytułowany „Koncepcja bezpieczeństwa informacyjnego Republiki Mołdawii” traktuje interesy narodowe w tej dziedzinie jako: „zapewnienie poszanowania praw i wolności w zakresie dostępu do zasobów informacyjnych; rozwój dziedziny technologii, informacji i łączności elektronicznej oraz zwiększanie ich wykorzystania; zapewnienie ochrony przestrzeni informacyjnej, celów o żywotnym i strategicznym znaczeniu, infrastruktury krytycznej, informacji objętych tajemnicą państwową oraz informacji o ograniczonej dostępności; zapobieganie, wykrywanie i przeciwdziałanie ryzyku i zagrożeniom dla bezpieczeństwa informacyjnego Republiki Mołdawii, a także ochronę krajowej przestrzeni informacyjnej i społeczeństwa jako całości przed wpływem propagandy i agresji medialnej z zewnątrz i wewnątrz”¹⁹. Propaganda definiowana jest przy tym jako: „systematyczne rozpowszechnianie informacji w celu wpływania na postawy, przekonania i zachowania jednostek, wspierania lub kompromitowania określonych instytucji, spraw lub osób poprzez manipulacyjną prezentację informacji i/ lub poprzez refleksję nad selektywnymi wydarzeniami, w celu podważenia interesów narodowych państwa”. Spośród istotnych zagadnień z punktu widzenia tematyki niniejszego artykułu dokument definiuje również wojnę informacyjną, którą ujmuje jako zbiór działań „realizowanych przez podmioty państwowe lub niepaństwowe w przestrzeni informacyjnej poprzez propagandę, agresję medialną, manipulację itp. Dezinformację, która obejmuje

¹⁹ Legea Nr. LP299/2018 din 21.12.2017 privind aprobarea Concepției securității informaționale a Republicii Moldova, Publicat: 16-02-2018 în Monitorul Oficial Nr. 48-57 art. 122.

operacje cyfrowe, cybernetyczne i psychologiczne mające na celu podważenie suwerenności, niepodległości i integralności terytorialnej państwa”²⁰.

Koncepcja holistycznie przedstawia środowisko informacyjne Republiki Mołdawii oraz jego uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne. Trafnie także analizuje zagrożenia dla bezpieczeństwa informacyjnego, które generują kampanie dezinformacyjne mające na celu „zaakcentowanie nieufności, dezorientacji i destabilizacji sytuacji społeczno-politycznej państwa, wpływając na postrzeganie i preferencje istniejące w różnych społecznościach społecznych. Fakt ten może prowadzić do kontrolowania przez różnych aktorów zachowania części społeczeństwa, a także do wpływania na wewnętrzną i zewnętrzną politykę państwa”²¹.

3.2. Strategia bezpieczeństwa narodowego i Strategia bezpieczeństwa informacyjnego

Zgodnie ze „Strategią bezpieczeństwa narodowego Republiki Mołdawii” bezpieczeństwo informacyjne państwa obejmuje zwalczanie zagrożeń w sferze medialnej, które zostały skierowane przeciwko Republice Mołdawii²². Przede wszystkim należy tu zwrócić uwagę na dezinformację i szkodliwy wpływ informacji zagranicznej. Parlament Republiki Mołdawii wskazuje na Rosję jako organizatora medialnych ataków realizowanych w celu kształtowania negatywnego wizerunku państwa mołdawskiego²³. Stąd zapewnienie bezpieczeństwa przestrzeni informacyjnej jest jednym z filarów strategii. Cel ten ma zostać osiągnięty poprzez działania strategiczne, takie jak: identyfikacja sektorów bezpieczeństwa narodowego, których wpływ (poprzez dezinformację)

²⁰ Ibidem.

²¹ Hotărâre Parlamentul Republicii Moldova nr 257 din 22.11.2018 privind aprobarea Strategiei securității informaționale a Republicii Moldova pentru anii 2019–2024 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia Publicat 18–01–2019 în Monitorul Oficial Nr. 13–21 art. 80.

²² Hotărâre Parlamentul Republicii Moldova Nr. 269 din 07–12–2017 pentru modificarea și completarea punctului 4.5 din Strategia securității naționale a Republicii Moldova, aprobată prin Hotărârea Parlamentului nr. 153/2011. Publicat: 22–12–2017 în Monitorul Oficial Nr. 441–450 art. 755.

²³ Hotărâre Parlamentul Republicii Moldova Nr. 12 din 08–02–2018 pentru aprobarea Declarației Parlamentului Republicii Moldova privind condamnarea atacurilor provenite din Federația Rusă asupra securității informaționale naționale și amestecul abuziv în activitatea politică din Republica Moldova, Publicat: 16–02–2018 în Monitorul Oficial Nr. 48–57 art. 128.

stanowiłyby poważne zagrożenie dla funkcjonowania państwa, rozwój komunikacji strategicznej, a także stworzenie platformy informacyjnej, która będzie zawierała informacje o incydentach związanych z bezpieczeństwem informacji oraz próbach i manipulacjach i/lub manipulacjach mających wpływ na bezpieczeństwo państwa. Ponadto przestrzeń informacyjna ma być monitorowana w celu identyfikacji dezinformacji i manipulacyjnych działań informacyjnych pochodzących z otoczenia zarówno zewnętrznego, jak i wewnętrznego państwa. Innym ważnym rozwiązaniem jest przeciwdziałanie wrogiemu wpływowi propagandy poprzez regulacje prawne oraz wykrywanie i przeciwdziałanie przekazom manipulacyjnym i dezinformacyjnym w globalnym Internecie.

Według przywołanego powyżej dokumentu strategicznego zwiększenie bezpieczeństwa informacyjnego Republiki Mołdawii obejmuje: rozwój społeczeństwa informacyjnego, zapobieganie cyberprzestępczości, ochronę społeczeństwa przed szkodliwymi informacjami i wpływami psychologicznymi; rozwijanie mechanizmów zbiorowego zwalczania zagrożeń dla bezpieczeństwa informacji, zapewnienie bezpieczeństwa informacji i systemu medialnego, rozwój krajowej przestrzeni informacyjnej i jej integracji z europejską i światową przestrzenią informacyjną; współpracę władz publicznych i społeczeństwa obywatelskiego w procesie kształtowania i realizacji polityki informacyjnej państwa²⁴.

Z kolei „Strategia bezpieczeństwa informacyjnego Mołdawii na lata 2019–2024” traktuje bezpieczeństwo informacyjne szerzej niż w cytowanym powyżej dokumencie jako: „zapewnienie bezpieczeństwa cyberprzestrzeni informacyjnej i zwalczanie cyberprzestępczości, zapewnienie bezpieczeństwa przestrzeni informacyjnej i medialnej oraz wzmocnienie zdolności operacyjnych oraz usprawnienie procesów koordynacji wewnętrznej i współpracy międzynarodowej w zakresie bezpieczeństwa informacji”²⁵. Integralną częścią dokumentu jest „Plan działania na rzecz realizacji Strategii Bezpieczeństwa Informacji Republiki Mołdawii na lata 2019–2024”, który zawiera szczegółowy opis działań i wskaźników stopnia ich realizacji.

²⁴ Hotărâre Parlamentul Republicii Moldova nr 257 din 22.11.2018, op. cit.

²⁵ Hotărâre nr. HP257/2018 din 22.11.2018 privind aprobarea Strategiei securității informaționale a Republicii Moldova pentru anii 2019–2024 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia.

3.3. Koncepcja komunikacji strategicznej i przeciwdziałania dezinformacji

„Koncepcja strategicznej komunikacji i przeciwdziałania dezinformacji, działaniom manipulacji informacją i ingerencji zagranicznej na lata 2024–2028” w artykule 2 wskazuje na bezpośredni związek pomiędzy efektywnością ochrony interesów narodowych a komunikacją strategiczną. „Skuteczna komunikacja oznacza nie tylko promowanie faktów i realnego kontekstu, ale także aktywne demaskowanie fałszywych i manipulacyjnych narracji, które stanowią zagrożenie lub mogą zagrozić realizacji interesów narodowych”²⁶. Podkreśla się znaczenie propagandy jako broni informacyjnej, która „jest wykorzystywana przez wywrotowe ośrodki zewnętrzne (służby specjalne, organizacje pozarządowe kierowane przez podmioty państwowe i niepaństwowe, kontrolowane media itp.) do organizowania operacji informacyjnych lub cyberataków podporządkowanych określone celowi strategicznemu”²⁷. Jako główne zagrożenie w dokumencie traktuje się działania Federacji Rosyjskiej ze względu na „wysoki stopień podatności przestrzeni publicznej na operacje wpływania i manipulowania informacją, aktywnie prowadzone przez Federację Rosyjską oraz inne podmioty państwowe i niepaństwowe pokrewne jej interesom”²⁸. Wśród tych podmiotów dokument wymienia „struktury stowarzyszeniowe, ośrodki informacyjno-analityczne, agencje prasowe, a także wyodrębnione grupy obywateli finansowane przez ośrodki wywrotowe i służby specjalne obcych państw, które wykorzystują hybrydowe instrumenty *soft power* poprzez technologie informacyjne”. Dokument „Koncepcja strategicznej komunikacji i przeciwdziałania dezinformacji, działaniom manipulacji informacją i ingerencji zagranicznej na lata 2024–2028” sankcjonuje przede wszystkim proaktywne podejście w zakresie komunikacji strategicznej, przeciwdziałania dezinformacji i działaniom związanym z manipulacją informacją i ingerencją zagraniczną. Chodzi przede wszystkim o to, aby komunikacja strategiczna i zwalczanie dezinformacji nie ograniczały się do działań reaktywnych, lecz miały charakter proaktywny i koncentrowały się na identyfikowaniu potencjalnych zagrożeń informacyjnych oraz na ich

²⁶ Hotărâre Parlamentul Republicii Moldova Nr. 416 din 22–12–2023 privind aprobarea Concepției de comunicare strategică și contracararea a dezinformării, a acțiunilor de manipulare a informației și a ingerințelor străine pentru anii 2024–2028, Publicat: 17–01–2024 în Monitorul Oficial Nr. 17–19 art. 29.

²⁷ Hotărâre nr. HP257/2018 din 22.11.2018, op. cit.

²⁸ Hotărâre Parlamentul Republicii Moldova Nr. 416 din 22–12–2023, op. cit.

wczesnym zapobieganiu. Działania te mają być realizowane m.in. poprzez zwiększenie efektywności oficjalnych kanałów komunikacji ze społeczeństwem, ich udoskonalenie i dywersyfikację, a także zapewnienie skutecznego i terminowego docierania komunikatów do obywateli, w czym istotną rolę ma odegrać wykorzystanie mediów społecznościowych i platform cyfrowych. Równocześnie przewiduje się rozwój mechanizmów komunikacji strategicznej służących realizacji interesów narodowych Republiki Mołdawii, opracowanie spójnej polityki w tym zakresie oraz utworzenie zasobu/platformy informacyjnej komunikacji strategicznej, która będzie gromadzić i udostępniać informacje, w tym wytyczne i przewodniki dotyczące komunikacji strategicznej w obszarach istotnych z punktu widzenia interesów narodowych Mołdawii, a także wspierać monitoring prób oraz manipulacyjnych działań dezinformacyjnych. Monitorowanie przestrzeni informacyjnej ma być realizowane m.in. poprzez zdefiniowanie i ujednoczenie pojęć związanych z dezinformacją, fałszywymi wiadomościami i przekazami manipulacyjnymi, określenie kompetencji właściwych organów w zakresie wykrywania i przeciwdziałania treściom dezinformacyjnym i manipulacyjnym w globalnym Internecie, a także wdrożenie mechanizmów umożliwiających wykrywanie i/lub blokowanie dostępu do produktów i zasobów informacyjnych zawierających elementy stanowiące zagrożenie dla bezpieczeństwa narodowego.

4. Wymiar instytucjonalny

W tym kontekście należy wskazać przede wszystkim na funkcjonowanie Centrum Komunikacji Strategicznej i Zwalczania Dezinformacji, Rady Audiovizualnej, a także spółki nadawcy publicznego Teleradio-Moldova oraz nadawcy regionalnego Gagauziya Radio Televizione. Dwie ostatnie instytucje są podmiotami prawa publicznego i prywatnego, utworzonymi odpowiednio przez Parlament Republiki Mołdawii oraz Zgromadzenie Ludowe Gagauzji²⁹.

Z kolei Centrum Komunikacji Strategicznej i Zwalczania Dezinformacji to organ administracyjny działający jako podmiot prawa publicznego

²⁹ Codul serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova Nr. 174 din 08-11-2018, Publicat: 12-12-2018 în Monitorul Oficial Nr. 462-466 art. 766 MODIFICAT LP302 din 19.12.24, MO5-7/10.01.25 art.17; în vigoare 10.02.25, art. 32.

i prywatnego, pozostający pod kontrolą parlamentarną³⁰. Ustawa regulująca funkcjonowanie tej instytucji definiuje również zjawiska objęte przedmiotowym zakresem jej działalności. Zgodnie z tym aktem normatywnym, komunikacja strategiczna to „strategiczne, planowane, ukierunkowane i skoordynowane wykorzystanie narzędzi komunikacji w celu osiągnięcia strategicznych celów organu administracji rządowej i państwa”, a manipulacja informacją i ingerencja zagraniczna to „celowe i skoordynowane działania podmiotów zagranicznych, takich jak rządy, ich agencje lub podmioty niepaństwowe, mające na celu manipulowanie lub wpływanie na opinię publiczną, informacje lub narracje w innym kraju w celu osiągnięcia własnych celów strategicznych, politycznych lub ideologicznych, które mogą zaszkodzić bezpieczeństwu narodowemu i interesowi narodowemu zdefiniowanemu przez prawo”³¹. Z kolei bezpieczeństwo informacyjne określane jest jako „stan ochrony zasobów informacyjnych jednostki, społeczeństwa i państwa, obejmujący istnienie zespołu środków zapewniających ochronę jednostki, społeczeństwa i państwa przed możliwymi próbami dezinformacji i/lub manipulacji informacją pochodzącą z kraju i/lub spoza kraju oraz zapobiegających agresji mediów skierowanej przeciwko Republice Mołdawii”³². Dezinformacja natomiast to „celowe rozpowszechnianie, wszelkimi sposobami w przestrzeni publicznej informacji, których fałszywość lub wprowadzanie w błąd można zweryfikować i które mogą zaszkodzić bezpieczeństwu narodowemu”³³.

Zadaniem Centrum Komunikacji Strategicznej i Zwalczenia Dezinformacji jest „wzmacnianie i doskonalenie wysiłków międzyinstytucjonalnych w walce z dezinformacją, manipulacją informacją i skoordynowanymi działaniami mającymi na celu rozpowszechnianie wiadomości, narracji, komunikatów, niezależnie od ich pochodzenia, które stanowią zagrożenie lub mogą zagrozić realizacji interesów narodowych. Działalność prowadzona przez Centrum ma na celu wspieranie interesów narodowych, w tym

³⁰ Legea nr. 242/2023 privind Centrul pentru Comunicare Strategică și Combatere a Dezinformării și privind modificarea unor acte normative, Publicat: 18-08-2023 în Monitorul Oficial Nr. 318-321 art. 566, art. 2 ust. 1 oraz art. 16.

³¹ Ibidem

³² Ibidem, art. 1 ust. C.

³³ Codul serviciilor media, op. cit.

utrzymanie pokoju, wzmocnienie demokracji, spójności społecznej i przystąpienie do Unii Europejskiej”³⁴.

Instytucja ta rekomenduje i koordynuje opracowywanie oraz wdrażanie strategii i kampanii informacyjnych, a także innych międzyinstytucjonalnych działań komunikacyjnych. Rozwija i wzmacnia scentralizowane zdolności do monitorowania i analizowania przestrzeni informacyjnej, w tym w zakresie manipulacji informacją i ingerencji zagranicznej. Opracowuje i promuje mechanizmy współpracy międzyinstytucjonalnej w celu identyfikacji, zapobiegania i przeciwdziałania manipulacji informacją oraz ingerencji zagranicznej, a także wzmacniania odporności instytucji państwowych i społeczeństwa na zagrożenia wynikające z tych działań. Ponadto Centrum udziela informacji i wsparcia analitycznego organom władzy publicznej i instytucjom publicznym, a także innym podmiotom prawa publicznego, wspierając je w procesie identyfikacji, zapobiegania i zwalczania dezinformacji, manipulacji informacją oraz ingerencji zagranicznej.

Istotą instytucjonalnego aspektu komunikacji strategicznej, traktowanej jako narzędzie bezpieczeństwa informacyjnego, jest ochrona krajowej przestrzeni audiowizualnej, którą określa się jako „zespół działań mających na celu zarówno eliminowanie wewnętrznych lub zewnętrznych, umyślnych lub nieumyślnych czynników, które szkodzą lub mogą wpłynąć na integralność instytucjonalną, funkcjonalną, strukturalną, merytoryczną, technologiczną lub inną przestrzeń odniesienia, jak i tworzenie środowiska społecznego sprzyjającego funkcjonowaniu krajowej przestrzeni audiowizualnej w warunkach bezpieczeństwa prawnego, politycznego, ekonomicznego, kulturalnego lub innego”³⁵. Dla osiągnięcia wymaganego poziomu ochrony zabrania się „nadawania audycji audiowizualnych, które stanowią mowę nienawiści, dezinformację, propagandę agresji zbrojnej, treści ekstremistyczne, treści o charakterze terrorystycznym lub stanowią zagrożenie dla bezpieczeństwa państwa”³⁶. Ponadto w celu ochrony krajowej przestrzeni audiowizualnej i zapewnienia bezpieczeństwa informacji „dostawcy usług medialnych nie mogą nadawać, a dystrybutorzy usług medialnych nie mogą retransmitować telewizyjnych i radiowych programów audiowizualnych o treści informacyjnej, informacyjno-analitycznej, wojskowej i politycznej,

³⁴ Legea nr. 242/2023 privind, op. cit., art. 6 ust. 1 i ust. 2.

³⁵ Codul serviciilor media, op. cit.

³⁶ Codul serviciilor media, op. cit., art. 17 ust. 3 (3).

które zostały wyprodukowane w państwach innych niż państwa członkowskie Unii Europejskiej, Stany Zjednoczone Ameryki, Kanada i państwa, które ratyfikowały Europejską konwencję o telewizji transgranicznej, z wyjątkiem filmów i programów rozrywkowych, które nie zawierają treści wojskowej” oraz „dostawcy usług medialnych nie mogą transmitować, a dystrybutorzy usług medialnych nie mogą retransmitować programów audiowizualnych, które niezależnie od ich pochodzenia usprawiedliwiają wojny agresywne, negują zbrodnie wojenne i zbrodnie przeciwko ludzkości lub podżegają do nienawiści”³⁷.

Organem odpowiedzialnym za monitorowanie i koordynację wdrażania „Planu działań na rzecz realizacji Strategii Bezpieczeństwa Informacji Republiki Mołdawii na lata 2019–2024” jest Służba Informacji i Bezpieczeństwa Republiki Mołdawii, której zadaniem jest opracowywanie rocznych raportów z realizacji planu³⁸.

Autonomicznym organem władzy publicznej o podmiotowości w zakresie prawa publicznego, odpowiedzialnym za nadzór nad krajową przestrzenią audiowizualną, jest Rada Audiowizualna. Organ ten, m.in. w przypadku wykrycia dezinformacji w audiowizualnych usługach medialnych lub w retransmitowanych audiowizualnych usługach medialnych, zarządza ich monitoring oraz dysponuje wobec nadawców medialnych katalogiem sankcji, enumeratywnie określonym w ustawie regulującej funkcjonowanie rynku medialnego w Republice Mołdawii³⁹.

Ustawowe umocowanie posiada także Rada Koordynacyjna ds. Zapewnienia Bezpieczeństwa Informacyjnego, która, jako organ kolegialny o charakterze konsultacyjno-doradczym bez osobowości prawnej, ma za zadanie koordynowanie polityki bezpieczeństwa informacyjnego⁴⁰.

³⁷ Ibidem, art. 4 ust. a i ust. b.

³⁸ https://sis.md/ro/raportul_anual [25.07.2025].

³⁹ Codul serviciilor media, op. cit., art. 74, 75.

⁴⁰ Hotărâre Guvernul Republicii Moldova Nr. 467 din 06-07-2022 cu privire la crearea Consiliului coordonator pentru asigurarea securității informaționale, Publicat: 08-07-2022 în Monitorul Oficial Nr. 201-207 art. 531 modificat HG333 din 08.05.24, MO232-235/31.05.24 art.480; în vigoare 01.01.25.

Zakończenie

Komunikacja strategiczna, traktowana jako narzędzie bezpieczeństwa informacyjnego, stanowi *sensu largo* o zdolnościach ofensywnych państwa w przestrzeni audiowizualnej, a *sensu stricto* o zdolnościach do uzyskiwania przewagi informacyjnej, w postaci dominacji własnej narracji. Tomasz Aleksandrowicz podkreśla również konieczność utworzenia instytucji właściwej ze względu na efektywną realizację tych zadań⁴¹. Skuteczność komunikacji strategicznej warunkować będzie prawidłowe funkcjonowanie systemu politycznego, ponieważ od niej zależy zdolność ochrony państwa przed dezinformacją i zachowania stabilności instytucji. W odniesieniu do Republiki Mołdawii zakłócenia o charakterze zewnętrznych, wrogich wpływów informacyjnych i politycznych znajdują bowiem podatny grunt społeczny ze względu na sytuację gospodarczą oraz uwarunkowania polityczno-społeczne⁴².

Uwagę zwraca przede wszystkim ustawowe umocowanie Centrum Komunikacji Strategicznej i Zwalczania Dezinformacji, a także parlamentarny wymiar kontroli nad jego funkcjonowaniem, jak również nad funkcjonowaniem Rady Audiowizualnej. Dyrektora Centrum powołuje bowiem parlament na wniosek prezydenta w drodze otwartego konkursu. Z kolei Rada Audiowizualna składa się z siedmiu członków: trzech zaproponowanych przez frakcje parlamentarne, po jednym przez rząd i prezydenta Republiki Mołdawii oraz dwóch członków zaproponowanych przez organizacje społeczeństwa obywatelskiego, reprezentujących środowisko usług audiowizualnych. Kandydatów na stanowiska członków Rady Audiowizualnej wybiera właściwa komisja parlamentarna. Nadzór parlamentarny zapewnia społeczną kontrolę nad funkcjonowaniem instytucji oraz chroni ich niezależność od bieżącego układu politycznego.

W tak zarysowanych uwarunkowaniach ustrojowych i politycznych kluczowe znaczenie ma prowadzenie szeroko rozumianej, efektywnej komunikacji strategicznej, w odniesieniu do odbiorców zarówno krajowych, jak

⁴¹ T. Aleksandrowicz, *Zagrożenia dla*, op. cit., s. 108–110.

⁴² Potwierdza to ocena środowiska informacyjnego Mołdawii przeprowadzona na potrzeby „Strategii bezpieczeństwa informacyjnego”. Dokument wskazuje, że niektóre podmioty prowadzą zakrojone na szeroką skalę działania propagandowe oraz ingerują w sprawy wewnętrzne Republiki Mołdawii poprzez propagandę i oddziaływanie informacyjno-psychologiczne.

i zagranicznych, przy jednoczesnym zachowaniu transparentności działań Centrum Komunikacji Strategicznej i Zwalczania Dezinformacji. Istotnym problemem związanym z oceną efektywności funkcjonowania Centrum pozostaje jednak brak wyłonionego kierownictwa instytucji⁴³. Niemniej inicjatywę utworzenia takiego podmiotu należy uznać za kluczowe działanie na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa informacyjnego, pod warunkiem jednak proaktywnego charakteru podejmowanych przez niego działań⁴⁴. Strategicznym wyzwaniem dla Republiki Mołdawii w zakresie bezpieczeństwa informacyjnego pozostaje przede wszystkim zagrożenie wynikające z pro-rosyjskich postaw dominujących zarówno w tzw. Naddniestrzu, jak i Autonomicznym Terytorium Gagauzji. Należy przy czym podkreślić, że postawa ta stanowi względnie trwały konstrukt społeczny, przejawiający się w łatwych do identyfikacji, intencjonalnych zachowaniach. Rosyjskie oddziaływanie informacyjne i propagandowe w Mołdawii ujawniło konieczność intensyfikowania działań zmierzających do budowania odporności społecznej na zagrożenia hybrydowe.

Alexandru Dorosevici-Duka wskazuje, że spośród możliwych rozwiązań warto rozważyć m.in. zwiększenie przejrzystości finansowania mediów, organizację kursów z zakresu umiejętności medialnych i krytycznego myślenia dla społeczeństwa, rozwój organizacji pozarządowych wspierających walkę z propagandą oraz wzmocnienie ustawodawstwa⁴⁵. W tym kontekście należy zgodzić się z tezą Aureliana Lavrica, który uważa, że badania nad koncepcją komunikacji strategicznej powinny skupiać się na jej efektywności „z perspektywy praktycznych rozwiązań mających na celu przeciwdziałanie zagrożeniom w obecnym środowisku bezpieczeństwa (środowisko, które ma istotne znaczenie dla bezpieczeństwa narodowego oraz dla procesu

⁴³ Anunț privind inițierea concursului public pentru selectarea candidatului la funcția de director al Centrului pentru Comunicare Strategică și Combatere a Dezinformării, zob. <https://presedinte.md/rom/-anunt-privind-inițierea-concursului-public-pentru-selectarea-candidatului-la-functia-de-director-al-centrului-pentru-comunicare-strategica-si-combatere-a-dezinformarii> [25.07.2025].

⁴⁴ Szerzej na temat aspektów ochrony środowiska informacyjnego w jego wymiarach fizycznym, wirtualnym i kognitywnym zob. R. Rajczyk, *Oblicza współczesnej propagandy. Przypadek chińsko-tajwańskiej wojny informacyjnej*, Katowice 2019, s. 61.

⁴⁵ A. Dorosevici-Duka, *Information Security in the Republic of Moldova in the Context of Hybrid Threats*, „L'Europe Unie/United Europe” 2023, nr 19, s. 73.

komunikacji w promowaniu interesów narodowych, a także zapewnieniu sektora bezpieczeństwa i obrony zdolnego do reagowania na te zagrożenia)⁴⁶.

Zauważalny jest wzrost świadomości problemów związanych z bezpieczeństwem informacyjnym wśród przedstawicieli instytucji publicznych, aktorów politycznych oraz organizacji pozarządowych⁴⁷. Przejawem tego jest funkcjonowanie wyspecjalizowanych komórek organizacyjnych zajmujących się komunikacją strategiczną, np. w Ministerstwie Obrony⁴⁸ i Straży Granicznej⁴⁹, a także uwzględnienie szerokiego kręgu podmiotów publicznych oraz czynnika społecznego w składzie Rady Koordynacyjnej ds. Zapewnienia Bezpieczeństwa Informacyjnego.

Za istotne wyzwania dla bezpieczeństwa informacyjnego Republiki Mołdawii należy uznać brak skutecznych mechanizmów do ochrony przed zniesławieniem za pośrednictwem platform internetowych, konieczność intensyfikacji edukacji medialnej⁵⁰, a także rozwój nowych form hybrydowych zagrożeń, takich jak fałszywe alarmy bombowe, prowokowanie niepokojów społecznych (tzw. dywersja ideologiczna), jawna korupcja polityczna czy działalność informacyjna ugrupowań politycznych inspirowanych lub kierowanych z zagranicy.

Problemem może być również powierzenie nadzoru wykonawczego nad zapewnieniem bezpieczeństwa informacyjnego cywilnej służbie wywiadu i kontrwywiadu w Republice Mołdawii, co skłania do refleksji nad politycznym aspektem takiego rozwiązania instytucjonalnego. Należy też uwzględnić zastrzeżenia dotyczące potencjalnego zagrożenia dla efektywności działania wynikające z dużej liczby instytucji zaangażowanych w zapewnienie bezpieczeństwa informacyjnego, w tym w obszarze komunikacji strategicznej.

⁴⁶ A. Lavric, *Information security of Republic of Moldova in the context of Russia – west contradictions*, „Communication and Globalization” 2019, vol. 9, issue 2, s. 111.

⁴⁷ Przykładem takiego działania jest funkcjonowanie Platformy Inicjatyw Bezpieczeństwa i Obrony (Platforma pentru Inițiative de Securitate și Apărare), por. <https://pisa.md/> [25.07.2025].

⁴⁸ <https://www.army.md/?lng=2&action=show&cat=258&submenuheader=0> [25.07.2025].

⁴⁹ <https://www.border.gov.md/ro/sectia-relatii-publice> [25.07.2025].

⁵⁰ W edukacji podstawowej, gimnazjalnej i średniej od roku szkolnego 2024/2025 funkcjonuje fakultatywny przedmiot edukacja medialna (Educație pentru media).

Bibliografia

Akty normatywne

- Codul serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova Nr. 174 din 08-11-2018, Publicat: 12-12-2018 în Monitorul Oficial Nr. 462-466 art. 766 MODIFICAT LP302 din 19.12.24, MO5-7/10.01.25 art.17; în vigoare 10.02.25.
- Hotărâre Guvernul Republicii Moldova Nr. 467 din 06-07-2022 cu privire la crearea Consiliului coordonator pentru asigurarea securității informaționale, Publicat: 08-07-2022 în Monitorul Oficial Nr. 201-207 art. 531 modificat HG333 din 08.05.24, MO232-235/31.05.24 art. b480; în vigoare 01.01.25.
- Hotărâre Parlamentul Republicii Moldova HP257/2018 din 22.11.2018 privind aprobarea Strategiei securității informaționale a Republicii Moldova pentru anii 2019-2024 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia, Publicat: 18-01-2019 în Monitorul Oficial Nr. 13-21 art. 80.
- Hotărâre Parlamentul Republicii Moldova nr 257 din 22.11.2018 privind aprobarea Strategiei securității informaționale a Republicii Moldova pentru anii 2019-2024 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia Publicat: 18-01-2019 în Monitorul Oficial Nr. 13-21 art. 80.
- Hotărâre Parlamentul Republicii Moldova Nr. 12 din 08-02-2018 pentru aprobarea Declarației Parlamentului Republicii Moldova privind condamnarea atacurilor provenite din Federația Rusă asupra securității informaționale naționale și amestecul abuziv în activitatea politică din Republica Moldova, Publicat: 16-02-2018 în Monitorul Oficial Nr. 48-57 art. 128.
- Hotărâre Parlamentul Republicii Moldova Nr. 153 din 15-07-2011 pentru aprobarea Strategiei securității naționale a Republicii Moldova. Publicat: 14-10-2011 în Monitorul Oficial Nr. 170-175 art. 499. Modificat: HP269 din 07.12.17, MO441-450/22.12.17 art. 755.
- Hotărâre Parlamentul Republicii Moldova Nr. 269 din 07-12-2017 pentru modificarea și completarea punctului 4.5 din Strategia securității naționale a Republicii Moldova, aprobată prin Hotărârea Parlamentului nr. 153/2011. Publicat: 22-12-2017 în Monitorul Oficial Nr. 441-450 art. 755.
- Hotărâre Parlamentul Republicii Moldova Nr. 416 din 22-12-2023 privind aprobarea Concepției de comunicare strategică și contracarare a dezinformării, a acțiunilor de manipulare a informației și a ingerințelor străine pentru anii 2024-2028, Publicat: 17-01-2024 în Monitorul Oficial Nr. 17-19 art. 29.
- Legea nr. 242/2023 privind Centrul pentru Comunicare Strategică și Combatere a Dezinformării și privind modificarea unor acte normative, Publicat: 18-08-2023 în Monitorul Oficial Nr. 318-321 art. 566.
- Legea Nr. LP242/2023 din 31.07.2023 privind Centrul pentru Comunicare Strategică și Combatere a Dezinformării și privind modificarea unor acte normative. Publicat: 18.08.2023 în Monitorul Oficial Nr. 318-321 art. 566.

Legea Nr. LP299/2018 din 21.12.2017 privind aprobarea Concepției securității informaționale a Republicii Moldova, Publicat: 16-02-2018 în Monitorul Oficial Nr. 48-57 art. 122.

Monografie, prace zbiorowe, rozdziały w pracach zbiorowych

- Aleksandrowicz T., *Zagrożenia dla bezpieczeństwa informacyjnego państwa w ujęciu systemowym. Budowanie zdolności defensywnych i ofensywnych w infosferze*, Warszawa 2021.
- Alkowski P., *Bezpieczeństwo informacyjne – zarys wybranych aspektów w kontekście problemu bezpieczeństwa państwa*, w: *Współczesne oblicza bezpieczeństwa*, red. E. Guzik-Makaruk, E. Pływaczewski, Białystok 2015, s. 87–99.
- Balomenos K., *Strategic Communication as a Mean for Countering Hybrid Threats*, w: *Handbook for Management of Threats: Security and Defense, Resilience and Optimal Strategies*, eds. K. Balomenos, A. Fytopoulos, P. Pardalo, Springer 2023, s. 371–390.
- Bezpieczeństwo informacyjne w XXI wieku*, red. M. Kubiak, S. Topolewski, Siedlce–Warszawa 2016.
- Bezpieczeństwo państwa*, red. K. Wojtaszczyk, A. Materska-Sosnowska, Warszawa 2009.
- Falkheimer J., Heide M., *Introduction*, w: *Strategic Communication*, eds. J. Falkheimer, M. Heide, London 2018, s. 9–19.
- Fehler W., *O pojęciu bezpieczeństwa informacyjnego*, w: *Bezpieczeństwo informacyjne w XXI wieku*, red. M. Kubiak, S. Topolewski, Siedlce–Warszawa 2016.
- Potejko P., *Bezpieczeństwo informacyjne*, w: *Bezpieczeństwo państwa*, red. K. Wojtaszczyk, A. Materska-Sosnowska, Warszawa 2009.
- Rajczyk R., *Oblicza współczesnej propagandy. Przypadek chińsko-tajwańskiej wojny informacyjnej*, Katowice 2019.
- Współczesne oblicza bezpieczeństwa*, red. E. Guzik-Makaruk, E. Pływaczewski, Białystok 2015.
- Zerfass A., Verčič D., Nothhaft H., Page Werder K., *Strategic Communication. Defining the Field and its Contribution to Research and Practice*, w: *Future Directions of Strategic Communication*, eds. H. Nothhaft, K. Page Werder, D. Verčič, A. Zerfass, London 2020, s. 159–177.

Artykuły naukowe

- Aleksandrowicz T., *Bezpieczeństwo informacyjne państwa*, „Studia Politologiczne” 2018, vol. 49, s. 33–50.
- Dorosevici-Duka A., *Information Security in the Republic of Moldova in the Context of Hybrid Threats*, „L’Europe Unie/United Europe” 2023, nr 19, s. 70–74.
- Gurrero-Castro C., *Strategic Communication for Security & National Defense: Proposal for an Interdisciplinary Approach*, „Connections” 2013, vol. 12, no. 2, s. 27–52.

- Lavric A., *Information security of Republic of Moldova in the context of Russia – west contradictions*, „Communication and Globalization” 2019, vol. 9, issue 2, s. 107–112.
- Mitrović M., *Determinants of strategic communication significant for national defense and security*, „Zbornik Matice srpske za društvene nauke” 2019, issue 170, s. 179–194.
- Simanschi E., *(Pro)-Russian (dis)information in Moldova: eroding vertical trust in Sandu and the PAS government?*, „Journal of Contemporary European Studies” 2025, s. 1–15, <https://doi.org/10.1080/14782804.2025.2500389>.
- Solik M., Graf J., *Russia as a hybrid threat to Moldova in the context of the Russian-Ukrainian war*, „International Politics”, s. 1–27, <https://doi.org/10.1057/s41311-023-00536-7>.
- Stănescu M., *Understanding hybrid threats and their societal impact – Republic of Moldova case study*, „Land Forces Academy Review” 2023, vol. XXVIII, no. 4 (112), s. 255–264.
- Young Joon L., *Theorizing Strategic Communication in Parsimony from the U.S. government perspective*, „KOME – An International Journal of Pure Communication Inquiry” 2015, vol. 3, issue 1, s. 1–15.

Źródła internetowe

<https://pisa.md>

<https://presedinte.md>

<https://sis.md>

<https://www.army.md>

<https://www.border.gov.md>

<https://www.legis.md>

<https://www.pism.pl>